

Luka 8,43-48

Propovijed: **Pokažimo im pogledom da ih Bog voli**

napisao Danijel Dragaš

2025.

VJERUJMO DA JE ISUS „KRIST“

1. U Ivanu nam piše da su znamenja (čudesna) zapisana kako bismo vjerovali da je Isus Krist¹. I to je ono ključno što moramo razumjeti: Evandjelja nisu napisana kako bi blagoslovila naš život sada i ovdje, ona nisu napisana kako bi nam pokazala *jedan* od načina kako postati duhovan, ona nisu napisana kako bismo mi mogli odabrati kršćansku vjeru radije nego islam, judaizam, budizam ili hinduizam.

1.1. Sve religije imaju svoje svete knjige, ali ono što one nemaju jest: Isus Krist. Evandjelja su napisana, kako je rekao i sam Ivan, da povjerujemo da je Isus „Krist“ i da povjerujemo u sve što njegova titula „Krist“ nosi sa sobom.

1.2. I sva čudesna koja smo do sada proučavali, i buduća koja ćemo proučavati, napisana su samo iz jednog razloga – ponavljam – da povjerujemo da je Isus „Krist“.

KAKO KONTROLIRATI MNOŠTVO

2. U tekstu koji je ispred nas imamo Isusa koji je odlučio sa svojim učenicima otići kod Jaira – predstojnika sinagoge – kako bi mu izliječio kćer od teške bolesti.

2.1. Odlučio sam prvo protumačiti događaj koji se usputno dogodio dok su Isus, učenici, Jair i mnoštvo drugih išli prema Jairovoj kući. Radi se o događaju gdje je žena dotaknula Isusove halje i bila čudesno izliječena, a nakon toga ćemo se vratiti Jairu i njegovoj kćeri.

2.3. **(Luka 8,43-48)** Dok je Isus odlazio tamo, oko njega se tiskalo mnogo ljudi. Neka žena, koja je dvanaest godina bolovala od krvarenja i koju nitko nije mogao izliječiti, pristupi straga i dotaknu se skuta njegove haljine, te joj odmah prestane krvarenje. Isus upita: 'Tko me se dotaknu?' Kako su to svi nijekali, Petar reče: 'Učitelju, ljudi te guraju i tiskaju.' 'Netko me se dotaknu' – reče Isus – 'jer sam

¹ Ivan 20,30-31

osjetio da je iz mene izišla sila.' Kad žena vidje da nije ostala nepoznata, dođe sva dršćući, pade pred njim i pripovjedi svim ljudima zašto ga se dotakla i kako je odmah ozdravljena. Isus joj reče: 'Kćeri, vjera te je tvoja spasila. Idi u miru!'

2.4. U redu, idemo ovaj tekst usporediti s Markom.

2.5. **(Marko5,24-34)** Tada pođe s njim. Silan narod je išao za njim i stiskao ga. A neka je žena болоvala dvanaest godina od krvarenja. Mnogo je pretrpjela od pustih liječnika i potrošila sav svoj imetak, a nikako nije imala koristi, nego joj je, naprotiv, išlo nagore. Ona ču za Isusova djela, dođe u narodu straga i dotaknu se Isusova ogrtača. Govorila je u sebi: 'Dotaknem li se barem njegovih haljina, ozdravit ću!' Odmah joj prestade teći krv i ona na svom tijelu osjeti da je ozdravila od bolesti. Isus odmah u sebi osjeti da je sila izišla iz njega, okrenu se u narodu i upita: 'Tko mi se dotaknu haljina?' 'Vidiš narod koji te stiska' – odgovoriše mu njegovi učenici – 'i pitaš: Tko me se dotaknu?' On baci pogled naokolo da vidi onu koja je to učinila. A žena, prestrašena i sva dršćući, jer je znala što joj se bijaše dogodilo, dođe, pade pred njim te mu kaza svu istinu. On joj reče: 'Kćeri, vjera te je tvoja spasila! Idi u miru i budi zdrava od svoje bolesti!'

2.6. Dobro, da ponovim: Isus je krenuo s Jairom prema njegovoj kući, a tijekom hodanja mnoštvo ljudi išlo je za njim. Ne samo da su išli za njim – oni su ga stiskali.

2.7. Razmišljajući o tom događaju, došao sam do zaključka da su učenici tijekom Isusove službe morali vježbati kako kontrolirati mnoštvo ljudi. Sigurno su imali nekakav model – tko je gdje stajao. Oni najsnažniji su vjerojatno bili bliže Isusu, dok su drugi bili dalje raspoređeni kako bi vidjeli širu sliku situacije.

2.8. Možda su neki od njih bili raspoređeni po krovovima, u namjeri da upozore ostale da dolaze rimski vojnici ili netko drugi. Isto tako, vjerojatno je i plan bijega – u slučaju potencijalnih nevolja – bio isplaniran, ako su naravno imali vremena za to.

2.9. Znamo po biblijskim izvještajima da su Isusova putovanja često bila nepredvidiva, pa nije bilo moguće isplanirati u detalje sve što su htjeli. Često su se morali u hodu nositi s događajem u kojem su se trenutno nalazili.

BITI NEČIST

3. Dobro, nastavimo. Prije nego bolesna žena dotakne Isusa, želim malo pričati o njoj. Kada čitamo što joj se događalo dvanaest godina, naša reakcija bi trebala biti: „*Ajme, kako mi je žao ove jadne žene!*“ – krvarenje, odlazak raznim doktorima, možda i poganskim vračarima, gubitak kompletnog imetka samo da bi ozdravila, odbačenost od vlastite zajednice, neprestani bolovi uz krvarenje... tragedija, ništa drugo.

3.1. Ono što ja osobno mogu jest poistovjetiti se na neki način s ovom ženom, ali nećemo o meni – već ste dosta čuli kroz prijašnje propovijedi o mojoj situaciji.

3.2. Ali možda mi moja situacija daje bolji uvid u to kako se ova žena osjećala kroz proces svoje bolesti.

3.3. Prvo što želim podijeliti s vama jest gledište njezine kulture prema bolesti koju je nosila. Naime, po Levitskom Zakoniku, ona je bila nečista. Sve što je dotaknula bilo je nečisto, ako ste se slučajno okrnuli o nju tijekom prolaska pored nje, i vi ste bili nečisti. Ako ste slučajno dotaknuli ono što je ona prije vas dotaknula – bili ste nečisti.

3.4. A što je značilo biti nečist? To je značilo da ste morali oprati svu robu koju ste nosili na sebi, morali ste otići u prostoriju gdje nema nikoga – u izolaciju – i onda provesti tamo sedam dana. Tek nakon sedam dana mogli ste izaći iz prostorije².

—Naravno, cijeli proces ceremonijalnog obreda — nazovimo ga tako — nadgledala je službena osoba tadašnjeg religijskog vodstva. —

3.3. Vezano uz to, s obzirom na zapovijedi Levitskog Zakonika, možemo li zamisliti kako je izgledao *jedan dan* te žene? Ne možemo, ja vjerujem! To je bila žena koju je cijeli njezin narod gledao preko oka, bila je odbačena od svih, a možda i od svoje vlastite obitelji.

JEDAN DAN

4. Svejedno, idemo probati zamisliti kako je izgledao *jedan dan* te žene. Možda da krenemo s jednostavnijim problemom za početak... higijenski izazov.

4.1. Ona je, jadna, znala da mora svakodnevno ići gdje ima vode kako bi oprala svoju robu – zbog stalnog krvarenja – ali je morala tražiti lokaciju gdje nikoga nema ili čekati da svi odu kako bi mogla oprati svoju robu. Vrlo vjerojatno je često bila i potjerana od ostalih koji nisu htjeli prati svoju robu gdje i ona pere... ta bili bi nečisti ako bi to učinili.

4.2. Zamislimo samo... koliko je dnevno krpica morala oprati kako bi zaustavljala krvarenje da se ne vidi na njezinoj haljini ili, ne daj Bože, da netko drugi vidi: „*To bi bila velika sramota*“, govorila je sama sebi tijekom *jednog dana*. Ja nas sad svih pitam: je li to bio jednostavan problem za nju – higijena? Pa naravno da nije!

4.3. Idemo navesti još jedan problem pa ćemo dalje s tekstom: psihički i duhovni izazovi. O tome da i ne govorim, oni su sigurno na trenutke bili užasavajući za nju: usamljenost, zbunjenost, depresija, gorčina, konstantne unutarnje borbe: „*Zašto ja Bože?*“

4.4. S tim rečeno, mi ne znamo kakva je ona osoba bila, je li bila sramežljiva po prirodi ili je bila ekstravertna osoba?

² Levitski Zakonik 15,19-32

ČVRSTA ODLUKA

5. Kako god bilo, ispred nas sada stoji usamljena i bolesna žena koja je u sebi rekla: „*Dotaknem li se samo njegovih halja, ozdravit ću!*“

5.1. Zvuči jako sigurna u sebe dok ovo u sebi misli, zar ne? Pitam se: je li ovo još jedan očajnički pothvat s njezine strane, u smislu: „*Probala sam sve drugo, što imam za izgubiti, sve sam već ionako izgubila: novac, prijatelje... idem dotaknuti halje čovjeka zvanog Isus, pa što bude – bude.*“ Ili se ovdje radi o stvarnoj vjeri, gdje je ona, ohrabrena svjedočanstvima onih koji su bili na sličan način ozdravljeni kada je Isus imao svoj *Govor na Gori*, odlučila imati vjeru da Isus to stvarno može učiniti.

5.2. Teško je odgovoriti što je više motiviralo bolesnu ženu. Kada bih morao izabrati, rekao bih da su oba primjera imala utjecaj na njezinu čvrstu odluku koju je donijela. Ono što je meni zapelo za oko jest način na koji je to učinila. Ona je iskoristila situaciju koja je bila, blago rečeno, kaotična.

5.3. Podsjetimo se: mnoštvo se tiskalo uz njega i pratilo ga, i zbog svega navedenog vjerujem da je u jednom trenutku sama sebi rekla: „*Ja ne znam bi li mene ovaj učitelj primio, ipak sam nečista, ali znam da me može izliječiti, čula sam za njegova djela i čudesa koja je učinio, iskoristit ću ovu gužvu, polako ću mu se prišuljati, samo se moram dotaknuti njegovih halja i ozdravit ću, a on neće ni primijetiti da sam ih dotakla.*“

5.4. Zvuči li vam ovo kao moguć scenarij? Meni osobno da. A zašto da? Traumatizirana svakodnevnim odbijanjem: „*Ona je nečista, udalji se od nas!*“, vjerujem da je bolesna žena, kako su godine prolazile, prihvatila da nitko ne želi biti blizu nje – pa tako ni Isus. Kad bolje razmislim, njezin stav je vrlo sličan stavu gubavca koji se obratio Isusu riječima: „*Gospodine, ako želiš, možeš me očistiti!*“³

5.5. Kako god bilo, čim ga se dotaknula, ona je osjetila da je ozdravila. Prekrasan trenutak za nju osobno. U ushićenosti, pozitivnoj nevjerici što joj se upravo dogodilo, provukla se neprimjetno kroz mnoštvo u namjeri da nestane – navikla se to raditi često, ja vjerujem – provući se kroz mnoštvo neprimjetno.

5.6 Ali nije uspjela. Isus je glasno viknuo: „*Tko se dotaknuo ogrtača mogega?*“

5.7. Naravno, učenici se čude pitanju svojega učitelja: „*Kako misliš, tko te se dotaknuo? Pa pogledaj oko sebe, nema tko te nije fizički dotaknuo od ovog silnog mnoštva koje se stišće oko nas.*“ Drugim riječima, oni su mislili u sebi: „*Zašto baš to pitanje kada je odgovor očit?*“

5.8. Ali Isus je znao zašto pita to pitanje... vjerojatno ga je glasno ponovio nekoliko puta. I kada su svi zastali i utihnuli, pogledao je u nju – ozdravljenu ženu koja se htjela sakriti. Pogledao je u traumatiziranu ženu koja je bila dvanaest godina, dvanaest godina, odbačena od svakog ljudskog bića koje se susrelo s njom.

³ Luka 5,12 — objašnjene što je govornik mislio pod tom izjavom možete pročitati u propovijedi br. 27, §§2.-3.

5.9. I kada je shvatila da ne može izbjeći odgovor, dršćući od uzbuđenosti što joj se dogodilo, i u strahu što će joj sada reći pred svima Isus, pada pred njim i pred svima izbacuje sve što je nosila na svojoj duši dvanaest godina. On joj na to govori: „*Kćeri, vjera te tvoja spasila. Idi u miru i budi zdrava od svoje bolesti!*“

5.10. Iako je možda imala sumnju da bi je Isus odbio kao i drugi, on njoj i drugima dokazuje da ne bi. Drugim riječima, da je izravno došla njemu i pitala ga da je ozdravi, on bi to učinio.

5.11. Ne mogu ni zamisliti što je ovoj ženi Isusovo prihvaćanje značilo. Prvi put nakon mnogo godina nije se osjećala kao da je sama na svijetu, prvi put nakon dugo godina osjetila je Božju ljubav.

NAPOKON PEREM ROBU S DRUGIM ŽENAMA

6. Dobro, nastavimo. „Vjera te je tvoja spasila“ — govorio sam već o tome u prijašnjim propovijedima⁴. Tako da možete ponoviti sami za sebe ako želite.

6.1. Isus joj se obraća s: „Kćeri...“ Koliko znam, Isus je samo još jednom koristio taj izraz tijekom svoje službe, tik prije svojeg razapeća... gdje je rekao: „*Kćeri jeruzalemske...*“⁵ Pomislio sam da Isus na taj način potvrđuje tko je njegov brat, kćer, otac ili majka⁶. Drugim riječima, ako Isus nekoga nazove tim titulama, on potvrđuje da je on ili ona izabran da baštini kraljevstvo Božje. Ali odlučio sam ne ići tako daleko; možda je to samo bio jezik kojim su se u određenim situacijama Izraelci u ono vrijeme koristili.

6.2. „Idi u miru“ — itekako joj je trebao mir, dragi moji. Vjerujem da je mjesecima u miru uživala u radosti koju je primila od Boga. Ali vjerujem da se i ovo nakon nekog vremena dogodilo: iako joj Isus nije doslovno rekao: „*Odi i svećenicima pokaži da te Bog ozdravio i podaj žrtvu u znak zahvalnosti*“... vjerujem da je tijekom vremena i to učinila, jer je onda i *javno* bila čista.

— Drugim riječima, napokon su je svi pozdravljali, napokon su drugi htjeli prati svoju robu pored nje. —

OKRUTAN ZAKON?

7. Prije nego završim, želim podijeliti s vama borbu koja se trenutno nalazi unutar mene. Radi se o Levitskom Zakoniku. Ovaj zakon nije bio ništa drugo nego okrutan prema ovoj ženi, zar nije tako?

7.1. Kako pokazati Sliku Božju prema drugom ljudskom biću kada sam Božji zakon to zabranjuje? Zar nije Bog kontradiktoran sam sebi u ovom slučaju? Teško je odgovoriti na ova pitanja, ali pokušat ću.

⁴ Propovijed br. 45, §§5.-5.9.

⁵ Luka 23,26-28

⁶ Luka 8,19-21

7.2. Stari Zavjet mi je jako puno pomogao da shvatim o čemu se ovdje zapravo radi. Bez Starog Zavjeta ne možemo znati zašto je Isus u određenim situacijama bio — na prvu, čak i svojim učenicima — kontradiktoran Mojsijevu zakonu. Ali je li zapravo bio kontradiktoran?

7.3. S tim rečeno, idemo u Stari Zavjet da vam pokažem što mislim pod tom izjavom navedenom iznad.

7.4. Nakon što je Jahve izveo svoj budući izabrani narod iz Egipta, rekao im je sljedeće u Izlazak 15,26: „Zatim im reče: Budeš li zdušno slušao glas Jahve, Boga svoga, vršeći što je pravo u njegovim očima, budeš li pružao uho njegovim zapovijedima i držao njegove zakone, nikakvih bolesti koje sam pustio na Egipćane na vas neću puštati. Jer ja sam Jahve koji daje zdravlje.“

7.5. Idemo pročitati još jedan dio odlomka, nalazi se u Izlazak 40,34–38: „A onda oblak prekri Šator sastanka i slava Jahvina ispuni Prebivalište. Jer sve vrijeme njihova putovanja oblak Jahvin danju stajaše nad Prebivalištem, a noću bi se u oblaku pojavila vatra vidljiva svemu domu Izraelovu.“

7.6. U redu, sada ću pokušati odgovoriti na gore navedena pitanja. Ako ste čitali Stari Zavjet, onda znate da Izrael nikada kao narod nije zdušno vršio moralni dio Božjih zapovijedi. A isto tako znate da je u jednom trenutku Jahve odlučio napustiti Izrael iz istog razloga. Nakon što ih je napustio, govorio im je kroz proroke, ali nikada više — do dolaska Isusa Krista — nije doslovno prebivao među svojim narodom — kao oblak Jahvin.

7.5. Nažalost, po bolesti žene, po bolesti gubavca i mnogih drugih... Izrael je kao narod vizualno imao dokaz da nisu ispunili uvjete koje su kao narod morali ispuniti kako bi bili blagoslovljeni od Jahve. Bog je zbog njihove neposlušnosti pustio bolesti na njih, baš kao što je i rekao da će učiniti.

7.6. Ali gdje su griješili Izraelci je u ovome, vjerujem: oni tu ženu nisu gledali očima tuge, u smislu: *„Mi kao narod smo prokleti od Boga, i s pravom nas je prokleo; kroz cijelu našu povijest bili smo narod tvrde šije, narod neposlušan Bogu svome. Molim te, Bože, oprosti nam i daj nam srca koja vole tebe i tvoj zakon. Ova žena i svi ostali dokaz su nam da si nas napustio; molim te, vrati se i prebivaj među nama.“*

7.7. I da su tako razmišljali, znali bi da Levitski Zakonik nije bio propisan kako bi pokazao tko je Božje dijete, a tko nije. A to je ono što su oni vjerovali u svojim srcima zbog kvasca (učenja) farizeja kojim su se hranili.

7.8. I tako su se odnosili prema toj ženi, prema gubavcu i prema svima koji su bili smatrani nečistima u očima ondašnje usmene tradicije. Nažalost, nisu shvaćali poruku koju je Bog slao kroz te ljude, a to je da su oni kao običan puk, i farizeji, i svećenici, i saduceji, i književnici... svi skupa, znači... „moralno nečistiti“ pred Bogom svojim.

7.9. Da su to razumjeli i vjerovali, drugačije bi se odnosili prema bolesnoj ženi; ne bi je odbacili, znali bi da Levitski Zakonik nije i nikada ne može biti na prvom mjestu.

7.10. Na prvom mjestu su Moralne Božje zapovijedi, a jedna od najvažnijih jest ova: „Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe.“ Izraelci su znali citirati napamet Božje zapovijedi, ali ih nisu stavljali u praksu, jer da jesu... bolesna žena, gubavac i mnogi drugi — iako bi nosili bolest kroz svoj život — ne bi je nosili sami; narod bi ih nosio skupa s njima.

7.11. Njihov narod ih ne bi napustio kao što je to imao običaj činiti.

7.12. Možemo li zamisliti koliko bi drugačiji život bolesne žene izgledao da je njezin narod stavio u svoju životnu praksu: „Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe.“⁷

7.13. Nadalje, jedan od razloga zašto je Levitski Zakonik bio propisan u ono vrijeme (Mojsijevo) jest kako bi vizualno razlikovao razumne ceremonijalne obrede Izraelaca od ludih i iracionalnih obreda pogana.

7.14. Da se slikovito izrazim: jedan od poganskih obreda bilo je davanje svoje vlastite djece kao žrtvu svojim bogovima kojima su htjeli udovoljiti. Ako su to radili, kako su onda izgledali njihovi obredi vezani za higijensko nošenje sa spolnom nečistoćom? Ne mogu ni zamisliti.

7.15. Dobro, zaključujem slijedeće: vjerujem da je čovjek taj koji je bio okrutan prema bolesnoj ženi, a ne Bog. A zašto? Zato jer je krivo tumačio Božje zapovijedi. Isto tako, Bog nije kontradiktoran sam sebi; on je jasno uvijek svome narodu davao do znanja da su njegove moralne zapovijedi iznad ceremonijalnih zapovijedi. Tako da su slobodno mogli pokazati Sliku Boga svojega prema bolesnoj ženi.

BOG JE DOBAR BOG

8. U redu... ali ide pitanje: „*Zar nije Bog taj, Danijele, koji je svima — i ovoj ženi, i gubavcu — dao bolest? I ako jest, kako onda on može biti dobar Bog?*“ Moj odgovor bi bio: da, Bog je dao bolest toj ženi, ali s kojim razlogom? Jednostavan odgovor bi bio:

1. Zato da Izraelci vide da nisu na dobrom putu i da još imaju vremena vratiti se svome Bogu.
2. Što je ta bolest značila za ženu? S obzirom na moje iskustvo, moj jednostavan odgovor bi bio: da vidi Slavu Božju koja joj se dogodila kada je dotaknula njegovog Sina, Isusa Krista.

8.1. U vezi s tim, samo da kažem, iako nisam ozdravio, otkada sam dotaknuo Isusa, moj se život okrenuo naopačke; svaki dan vidim Slavu Božju u svome životu, i u životu moje supruge i moje djece.

8.2. U redu, vratimo se na moj pokušaj da vam odgovorim na pitanje navedeno iznad. Ono što ja vjerujem je ovo: u oba slučaja vidimo Božju milost i strpljivost, a ne njegovu zlu narav. Njegov plan je

⁷ Luka 10,25-37 — Isus opisuje kroz životni primjer kako izgledan jedan koji vrši Božju zapovijed: „Ljubi bližnjega svoga.“

okrunjen obećanjem da je kraj *dobar* za one koji ga budu ljubili... ponavljam, kraj ovog doba u kojem svi živimo, a ne putovanje kroz koje trenutno prolazimo.

8.3. Naime, Biblija nas uči da Bog nije zao, ali na nama je da u slobodnoj volji odlučimo ima li Bog pravo činiti u svojoj realnosti što god on hoće kako bi postigao svoje ciljeve.

8.4. Ja osobno vjerujem da tu leži najveći ljudski problem; mi ne želimo nikako prihvatiti da smo „stvorenja“, a da je on naš „Stvoritelj“. I da mu titula Stvoritelj daje pravo da vodi svoju realnost prema svome planu, a ne prema našem planu.

8.5. Drugim riječima, pitanje: „Da li je Bog stvarno dobar?“ nije glavno pitanje koje si moramo postaviti kao ljudska bića. Glavno pitanje koje si moramo postaviti jest: *„Da li stvarno prihvaćamo da smo stvorenja koja po prirodi trebaju biti podložna volji svojega Stvoritelja, ili želimo biti vlastiti stvoritelji?“*

— Ja bih rekao da većina želi biti vlastiti stvoritelji. Tu leži naš najveći problem; to nas, nažalost, vodi u propast. —

8.6. Prije samog kraja, idemo vidjeti kako je Isus gledao na (ceremonijalni Božji zakon nasuprot moralni Božji zakon). Po tekstu vidimo da on prima bolesnu ženu, on ozdravlja ženu, on svima nazočnima pokazuje tom gestom ovo, ja vjerujem: *„Vi ste morali nositi ovu bolest skupa s ovom ženom, a ne odbaciti je. Izraelci moji dragi, morali ste kroz tu ženu shvatiti da ste vi moralno nečisti pred Bogom i pokajati se zbog toga... ali ne, vi ste sami sebe uzdignuli u srcu svome i rekli: 'Mi smo Božji, dok ova žena nije'. Znate u čemu je najveća ironija? Ona je svojom vjerom, iako je ceremonijalno nečista, pokazala da je moralno čista — za razliku od vas koji ste moralno nečisti. Prestanite vjerovati farizejskom kvascu. Tko im je dao za pravo da kažu: 'Mi znamo što nam Jahve govori kroz Pismo.' Tko im je to dao za pravo? Je li Jahve naš Bog među nama? Je li Jahve doslovno u obliku oblaka u svom Prebivalištu kao što je bio u vrijeme Mojsija? Zar vam to nije dovoljan dokaz da su si farizeji, svećenici i književnici uzeli za pravo da tumače Pismo kako oni hoće... i da to tumačenje nije od Boga. Dragi moji Izraelci, probudite se iz sna, vratite se Bogu i povjerujte da sam ja Sin Božji koji vas je došao naučiti kako treba tumačiti Pismo, i na kraju, kako se treba ponašati, koje vrijednosti treba imati Izraelac koji će baštiniti kraljevstvo Božje.“*

8.7. U redu, to bi bilo to za ovaj događaj.

8.8. Za kraj, nemojmo dozvoliti da nas naše vlastite pretpostavke — učenje koje smo primili tijekom odrastanja unutar kulture kojoj pripadamo — paraliziraju. Drugim riječima rečeno, pogledajmo u oči one koji su odbačeni i pokažimo im pogledom da ih Bog voli. Recimo im: *„Dragi moji, tu smo za vas ako nas trebate.“*